

Capitolul intitulat *Spre "Zărilor împărătești"* este, am putea spune, capitolul care prezintă activitatea politică, militară, socială și culturală a domnitorului, activitate ce prevestea că cel ce se afla la cârma țării avea să fie cu adevărat *Soarele Moldovei*. Următorul capitol, *Marea Politică*, este de fapt argumentarea a ceea ce se prevestea în capitolul anterior, legăturile diplomatice cu vecinii, campaniile militare, urmările unor acte diplomatice, precum *Jurământul de la Colomeea* ori *Încheierea păcii cu Poarta*.

Capitolul *Marea rugăciune*, cel mai mare din această lucrare, cuprinzând subcapitole care arată râvna domnitorului de întărire a țării, de apărarea a dreptei credințe, implicațiile politice și spirituale ale unor acte diplomatice din ultimele două decenii ale secolului al XV-lea, este urmat de *Apusul*, care, așa cum sugerează și titlul, prezintă aspecte legate de sfârșitul domniei marelui voievod.

Ștefan cel Mare "Bunul suveran" este capitolul care prezintă ca o concluzie marile calități ale voievodului *Luptătorul, Diplomatul și făcătorul de pace, Învățătorul și judecătorul, Suveranul evlavios* pentru a nu aminti decât câteva. După studierea amănunțită a acestei monografii constați că „nici tenta panegiristică, nici tonul encomiastic, care au caracterizat multe lucrări similare, nu se află în paginile acestei cărți”, (p.7) constați o cursivitate în prezentarea evenimentelor, ca pe o peliculă cinematografică, folosindu-se de un limbaj academic, plin de sobrietate și rafinament, observând că acolo unde autorii au întâmpinat anumite neclarități, au recurs la lămurirea acestora prin investigații colaterale, de mai mare sau mai mică amploare. Paginile acestui volum, roadă a osternelilor istoricilor noștri consacrați în domeniu, dovedesc faptul că permanent au fost călăuziți de conștiința datoriei de a înfățișa cititorului adevărul istoric privind partea cea mai glorioasă a istoriei noastre medievale.

Vasile M. Demciuc

Olimpia Mitric, *Cartea românească veche în județul Suceava (1643-1830), Catalog, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Cuvânt înainte la ediția I-a de Prof. univ. dr. Ion C. Chițimia, Suceava, Editura Universității "Ștefan cel Mare", 2005, 360 p.*

Oare am meditat îndeajuns, ne-am întrebat în clipele de răgaz și am putut afla un posibil răspuns la întrebarea: ce rol și ce loc ocupă în viața noastră de toate zilele, în acea lucrare miraculoasă, înceată, tainică, săvârșită înlăuntrul nostru, întru devenirea și împlinirea ca ființe morale și raționale, Cărțile? Da! Cărțile! Aceste fascicule de lumină și vibrație ale minții și sufletului, aceste nevăzute punți de aur, care leagă prezentul de trecut și viitor, care ne pun în dialog cu moșii și strămoșii, cu toți înaintașii, dar și cu nepoții, strănepoții, cu urmașii, ba, încă, într-un mod analitic și autocritic cu noi înșine, muștrându-ne, rușinându-ne, îndemnându-ne, ajutându-ne, întremându-ne, luminându-ne!

Ce reprezintă, oare, această lucrare și fortificare tainică a cărților asupra întregii noastre ființe, dacă nu o hrană permanentă, neprețuită, durabilă, inepuizabilă, o cuminecătură vitală, sacramentală, necesară ca apa și ca aerul, fără de care n-am rămâne ce suntem meniți să fim ori să devenim ceea ce trebuie să fim, adică Oameni?

Aceste întrebări și posibile răspunsuri m-au frământat și iluminat zilele acestea răsfoind, citind și recitind o Carte a cărților – lucrarea *Cartea românească veche în județul Suceava (1643-1830)*, revăzută și adăugită de conf. univ. dr. Olimpia Mitric.

Unică în felul ei prin originalitatea și problematica oferite specialistului și cititorului de rând, această Carte a cărților ne dezvăluie matricea ascunsă, osatura esențială pe care s-a format, afirmat și dezvoltat viața noastră spirituală, unitatea și vigurozitatea limbii noastre literare.

Autoarea ne introduce și conduce, într-un univers pe cât de interesant, pe atât de necunoscut și fascinant: activitatea tipografică de la Suceava, Rădăuți și Cernăuți, numărul cărților ce s-au tipărit și al celor ce au venit în zonă de la tiparnițele din interiorul spațiului românesc sau din afara acestuia, sfidând și eludând stăpânirile străine și frontierele adesea arbitrare impuse vremelnice de către acestea, conținutul și circulația cărților, ponderea și diferitele categorii de deținători: parohii, mănăstiri, muzee, arhive, școli, biblioteci publice și particulare, fundații etc., cărțile și mijloacele procurării lor, conținutul extrem de important al unor însemnări rămase în manuscris pe diverse pagini ale cărților, costul și plata cărților, etc.

Între altele, autoarea a identificat și cercetat, înscris și descris în această Carte a cărților 366 de titluri în 1868 de exemplare, ce au văzut lumina tiparului în aproape toate centrele tipografice din spațiul românesc (Moldova, Muntenia, Transilvania) și din afara granițelor – Viena, Buda, Sanct Petersburg, Dubăsari, Movilău etc. Ea a constatat de pildă, că, între 1600-1700 au venit și circulat în zona noastră 54 de cărți, printre care unele celebre prin conținutul și valoarea lor – **Cazania lui Varlaam, Psaltirea în versuri** a lui Dosoftei, **Biblia** lui Șerban Cantacuzino ori **Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea** a savantului Dimitrie Cantemir; între 1700- 1750 au intrat pe raza actualului județ 235 de cărți; între 1750-1800 alte 784 de cărți, iar între 1800-1830 încă 795 de cărți. Pe măsură ce numărul lor sporește se diversifică și conținutul: religie, istorie, legislație, economie, literatură, filosofie etc. Însemnările manuscrise pe filele unor cărți ne dezvăluie, fie persoanele sau comunitățile ce le-au procurat, fie unele evenimente istorice, calamități naturale, epidemii. Așa, de pildă, aflăm că o **Evangelie** a fost „cumpărată de oameni din Liteni ... cu tot neamul și cu tot satu ...”, în vreme ce un număr de 5 cărți de cult au fost procurate de locuitorii din Soloneț și Todirești, pentru trebuințele parohiei din ultimul sat. Din alte însemnări aflăm că, la 1812 „au fost apa Sucevei așa de mare, cât s-au revărsat peste toate luncile”; la 1833 s-a întâmplat „o grozavă cutremurare a pământului, încât se credea că va fi sfârșitul lumii”, iar în 1864 „a fost vara tot rece și păpușoiul nu s-a copt mai nimica ...”.

Această Carte a cărților înmagazinează, concentrează temeinice cunoștințe de istorie, filologie, paleografie, slavonă, latină, dar, totodată, și pasiune, răbdare, râvnă, iscusință, erudiție și acribie benedictine. Lucrarea – care se adaugă altor 5 cărți anterioare ale Olimpiei Mitric, peste 30 de studii și zeci de articole – este un cald și vibrant omagiu adus autorilor și tipografilor, deținătorilor, apărătorilor, slujitorilor cărții, reprezentând, totodată, și un durabil și inestimabil instrument de cunoaștere, de trebuință și de referință, cum puține s-au realizat și difuzat până astăzi.